

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКОНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.parliament.gov.ua

РЕГУЛЮВАННЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ (досвід країн Європейського Союзу)

Інформаційна довідка,
підготовлена Європейським інформаційно-
дослідницьким центром
на запит народного депутата України

Правове регулювання

У країнах Європейського Союзу центральний орган, який реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, підпорядковується Міністерству юстиції. Проте це не стосується Королівства Іспанія, де пенітенціарна служба підзвітна Міністерству внутрішніх справ. (див. табл.)

Діяльність центральних органів кримінально-виконавчої системи у країнах Європейського Союзу регулюється:

- **Законом «Про пенітенціарну службу»** (Республіка Болгарія, Королівство Іспанія, Республіка Польща, Республіка Словаччина, Республіка Словенія, Фінляндська Республіка, Чеська Республіка та ін.);
- **Положенням «Про Пенітенціарну службу»** (Литовська Республіка);
- **Кримінальним кодексом** (Республіка Польща, Королівство Данія та ін.);
- **Конституцією** (Королівство Іспанія).

Часто органи кримінально-виконавчої системи є членами міжнародних організацій. Наприклад, *The European Organisation of Prison and Correctional Services (EuroPris)*¹. Основна мета організації – покращення суспільної безпеки шляхом запровадження нових стандартів та зменшення кількості рецидивів злочинів. На сьогодні 26 країн Європейського Союзу та Європейської економічної зони є членами цієї організації.

Основними завданнями центральних органів кримінально-виконавчої системи є:

1. Контроль у сфері виконання покарань.
2. Проведення реабілітації ув'язнених.
3. Безпека у в'язницях.
4. Захист у будівлях суду.
5. Співробітництво з аналогічними органами інших країн.

Варто відзначити, що в групі країн (Королівство Данія, Фінляндська Республіка, Королівство Швеція) значна увага приділяється стратегіям допомоги ув'язненим. Наприклад, одним з ключових завдань Пенітенціарного департаменту Королівства Данії є: «Мотивація злочинців, аби ті стали законослухняними громадянами». Саме у цих країнах активно проводяться наукові дослідження та моніторинги, основними темами яких є соціальна реабілітація ув'язнених, дотримання прав жінок та неповнолітніх у в'язницях.²

Процедура призначення керівника

У більшості країн Європейського Союзу *генеральний директор* Пенітенціарної служби призначається та звільняється *міністром юстиції* (Республіка Болгарія, Королівство Данія, Республіка Словаччина, Республіка Словенія, Фінляндська Республіка, Чеська Республіка та ін.).

Проте є країни, в яких процедура призначення відрізняється. Це стосується Королівства Іспанія – директор призначається *міністром внутрішніх справ*; Литовської Республіки – керівник призначається *урядом за поданням міністра юстиції*; Республіки Польща – директор призначається *прем'єр-міністром за поданням міністра юстиції* та Французької Республіки, де директор призначається *указом президента за поданням міністра юстиції*.

У всіх розглянутих країнах, окрім Республіки Польща, генеральні директори самостійно призначають своїх заступників та керівників відділів. Проте у Польщі регіональний директор призначається *міністром юстиції за поданням генерального директора*.

Процес добору кадрів та визначення кількісного складу

Процедура відбору кадрів та визначення кількісного складу працівників у більшості випадків ніяк не прописана у відповідних законах та положеннях. У таких нормативно-правових актах більше уваги приділяється змісту діяльності органів, а не управлінській складовій. Це стосується і наповнення офіційних сайтів, де часто не розміщено детальної інформації про керівництво та співробітників служб. Натомість чітко прописано зміст та принципи роботи пенітенціарної служби. Щодо вимог під час відбору кадрів у Законі «Про виконання покарань та судову охорону» Республіки Болгарія вказано, що державні службовці повинні бути особами, що володіють високим рівнем професійної підготовки, фізичної та психологічної придатності для роботи.

Варто звернути увагу на *Кодекси етики для співробітників* пенітенціарних служб (Королівство Данія, Королівство Іспанія, Королівство Швеція), в яких основна вимога до працівників – професіоналізм та небайдужість.

Практично всі розглянуті центральні органи кримінально-виконавчої системи мають спеціальний *департамент* (або *бюро*), що займається кадровими питаннями. Переважно такі департаменти складаються з *HR-відділу* та *відділу освіти працівників*. Кількість співробітників визначається в тих межах, в яких це дозволяє бюджет держави. При появі вакантної посади оголошення публічно розміщується на офіційному сайті пенітенціарної служби.

Країна Європейського Союзу	Орган, який реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань	Основні завдання	Правовий статус	Процедура призначення керівника	Процес добору кадрів та визначення кількісного складу
Республіка Болгарія	General Directorate Execution of Sentences ³	1) організація роботи у місцях позбавлення волі; 2) контроль у сфері виконання покарань; 3) реабілітація і соціальна інтеграція засуджених; 4) забезпечення безпеки затриманим та ув'язненим.	Головна дирекція з виконання покарань підпорядковується Міністерству юстиції та регулюється Концепцією управління Головною дирекцією з виконання покарань та Законом «Про виконання покарань та судову охорону» . ⁴	Генеральний директор призначається та звільняється міністром юстиції. Генеральним директором може бути людина з вищою юридичною освітою та досвідом не менш ніж 10 років.	Генеральний директор відповідає за зміни у кадровому складі, призначає і звільняє службовців та керівників регіональних установ, затверджує посадові інструкції (<i>ст. 13, Закон «Про виконання покарань та судову охорону»</i>). Державними службовцями повинні бути особи, що володіють високим рівнем професійної підготовки, фізичної та психологічної придатності для роботи (<i>ст.20</i>). Заробітна плата визначається бюджетом.
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	National Offender Management Service ⁵	1) захист населення; 2) зниження кількості рецидивів злочинів; 3) організація роботи у місцях позбавлення волі; 4) утримання в'язниць.	Служба підпорядковується Міністерству юстиції та регулюється Рамковим документом . ⁶	Генеральний директор призначається та звільняється міністром юстиції.	Вирішення кадрових питань покладено на <i>Департамент людських ресурсів</i> , який несе відповідальність за трудові відносини, сприяє посиленню внутрішніх комунікацій. Також забезпечує навчання та розвиток лідерства серед працівників. ⁷

Європейський інформаційно-дослідницький центр

<p>Королівство Данія</p>	<p>Department of Prisons and Probation⁸</p>	<p>1) реалізація прав ув'язнених; 2) організація роботи місць ув'язнення; 3) контроль умовно звільнених; 4) забезпечення безпеки у місцях позбавлення волі; 5) мотивація злочинців, аби ті стали законотрухняними громадянами.</p>	<p>Департамент підпорядковується Міністерству юстиції та регулюється Кримінальним кодексом.</p>	<p>Генеральний директор призначається та звільняється міністром юстиції.</p>	<p>Вирішення кадрових питань покладено на <i>Департамент планування</i>. Також діє Навчальний центр для співробітників, який бере на себе наступні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • базова підготовка до роботи; • підвищення кваліфікації та підготовки управлінських кадрів.⁹
<p>Королівство Іспанія</p>	<p>Prison Administration¹⁰</p>	<p>1) реабілітація та соціальна інтеграція засуджених; 2) забезпечення безпеки затриманим та ув'язненим; 3) гуманне поводження з особами, позбавлених волі.</p>	<p>Пенітенціарна служба підпорядковується Міністерству внутрішніх справ (в Каталонії – Міністерству юстиції). Регулюється Конституцією (ст.25), Законом «Про Генеральну дирекцію Тюремної адміністрації», Регламент Пенітенціарної служби.¹¹</p>	<p>Генеральний секретар Пенітенціарної служби призначається міністром внутрішніх справ.</p>	<p>Кадрові потреби подаються до уряду і затверджуються у першому кварталі кожного року. Якщо необхідні нові співробітники, публічно оголошується конкурс на сайті служби. На сьогодні у центральній службі Пенітенціарної адміністрації працює 368 співробітників, діяльність яких також регулює Кодекс етики працівників.</p>
<p>Литовська Республіка</p>	<p>Ministry of Justice: Prison Department¹²</p>	<p>1) забезпечує дотримання прав та обов'язків ув'язнених; 2) забезпечує послуги для ув'язнених; 3) надання медичної допомоги; 4) надання</p>	<p>Департамент підпорядковується Міністерству юстиції та регулюється Положенням «Про Пенітенціарну службу»¹³ та Законом «Про Пенітенціарну</p>	<p>Керівник призначається та звільняється Урядом за поданням міністра юстиції. У рамках своїх завдань керівник служби може видавати накази та правила.</p>	<p>У ст. 9 Положень <i>«Про Пенітенціарну службу»</i> зазначено лише те, що Керівник служби визначає структуру та організацію роботи. Також діє навчальний центр, який забезпечує професійну</p>

Європейський інформаційно-дослідницький центр

		адміністративних прав та обов'язків співробітникам, а також соціальні гарантії.	службу» . ¹⁴		підготовку співробітників.
Республіка Польща	Central Board of Prison Service ¹⁵	1) проведення реабілітації осіб, засуджених до позбавлення волі; 2) виконання досудового утримання під вартою; 3) гуманне поводження з особами, позбавлених волі; 4) забезпечення у в'язницях безпеки; 5) співробітництво з аналогічними органами інших країн.	Пенітенціарна служба підпорядковується Міністерству юстиції та регулюється Кримінальним кодексом ¹⁶ , Законом «Про Пенітенціарну службу» ¹⁷ . Служба має право на отримання інформації від Національного кримінального центру.	Генеральний директор Пенітенціарної служби призначається прем'єр-міністром за поданням міністра юстиції. У рамках своїх завдань Генеральний директор може видавати накази та інструкції. Регіональний директор призначається Міністром юстиції за поданням Генерального директора.	Регіональний директор визначає кількість посад в районних інспекціях та кількість посад у підвідомчих організаційних одиницях. Кількість співробітників має бути розрахована на основі закріпленого в Законі про бюджет числа співробітників Пенітенціарної служби (ст.9) Управління кадрами здійснює спеціальне Бюро кадрів .
Республіка Словаччина	Corps of Prison and Court Guard ¹⁸	1) забезпечує затримання та ув'язнення; 2) забезпечує захист ув'язненим; 3) забезпечує догляд за ув'язненими, які перебувають у місцях позбавлення волі; 4) забезпечує захист у будівлях суду; 5) здійснює програму захисту свідків.	Підпорядковується Міністерству юстиції, регулюється Законом «Про Пенітенціарну службу та судову охорону» . ¹⁹	Генеральний директор призначається та звільняється міністром юстиції. У рамках своїх завдань Генеральний директор може видавати накази, інструкції, правила.	Процес відбору кадрів визначає Відділ кадрів (ст.19). Відділ контролює процедури прийому на службу та її припинення, виконує підготовку договорів та угод щодо змін в роботі. Також забезпечує діяльність, пов'язану з навчанням і підготовкою співробітників. Відділ кадрів здійснює інші обов'язки, покладені на Генерального директора у сфері добору кадрів (ст.19).
Республіка Словенія	National Prison Administration ²⁰	1) забезпечення безпеки у місцях позбавлення волі;	Пенітенціарна служба підпорядковується	Генеральний директор призначається та	Процес відбору кадрів та визначення кількісного

		2) організація та управління в'язницями; 3) соціальна реабілітація ув'язнених; 4) захист будівель суду.	Міністерству юстиції та регулюється Законом «Про виконання кримінальних покарань» . ²¹	звільняється міністром юстиції.	складу ніяк не регулюється Законом «Про виконання кримінальних покарань» .
Фінляндська Республіка	Department of Prison Administration ²²	1) проведення реабілітації осіб, засуджених до позбавлення волі; 2) гуманне поводження з особами, позбавленими волі; 3) забезпечення у в'язницях безпеки; 4) організація та управління в'язницями.	Департамент пенітенціарної служби підпорядковується Міністерству юстиції та регулюється Законом «Про Управління з кримінальних покарань» . ²³	Генеральний директор призначається та звільняється міністром юстиції.	Процес набору нових працівників Законом не регулюється, проте нові вакансії доступні публічно на сайті Департаменту, серед найбільш затребуваних вакансій – охоронці та соціальні працівники. Крім цього, працівники можуть підвищувати кваліфікацію в Навчальному інституті.
Французька Республіка	Direction de l'Administration Pénitentiaire ²⁴	1) реалізація судових рішень; 2) забезпечення безпеки ув'язненим; 3) соціальна реабілітація осіб після ув'язнення; 4) забезпечує та контролює надання послуг у місцях позбавлення волі.	Пенітенціарна служба є одним із п'яти підрозділів Міністерства юстиції.	Директор призначається указом Президента Республіки за поданням міністра юстиції.	Організаційною одиницею, яка займається кадровим питанням, є Підкомісія з управління людськими ресурсами ²⁵ . Вона контролює і управляє кадровою політикою, координує роботу персоналу в межах бюджету та адміністративних завдань, гарантує соціальне забезпечення.
Чеська Республіка	Prison Service of the Czech Republic ²⁶	1) здійснює управління та охорону в'язниць, слідчих ізоляторів; 2) несе відповідальність за умови утримання ув'язнених;	Пенітенціарна служба підпорядковується Міністерству юстиції та регулюється Законом «Про тюремну службу та судову охорону» . ²⁷	Генеральний директор призначається на посаду і звільняється міністром юстиції.	Голови слідчих ізоляторів, в'язниць призначаються і звільняються з посади Генеральним директором. Організаційною одиницею Генерального директорату,

Європейський інформаційно-дослідницький центр

		3) ведення обліку ув'язнених; 4) проводить дослідження в пенітенціарній галузі; 5) підтримує порядок і безпеку в будівлях суду, органів прокуратури і міністерств.			яка займається кадровим питанням, є Департамент персоналу . ²⁸
Королівство Швеція	Swedish Prison and Probation Administration ²⁹	1) сприяти зниженню кількості рецидивів; 2) проведення освітньої роботи з ув'язненими; 3) гуманний захист ув'язнених; 4) утримання місць позбавлень волі, організація роботи в них; 5) основна мета – бачити в ув'язнених краще.	Служба підпорядковується Міністерству юстиції та регулюється Регламентом . ³⁰ та Кримінальним кодексом . Також Уряд може надавати інструкції щодо діяльності Служби (інструкції можуть бути обов'язковими або у вигляді рекомендацій).	Генеральний директор призначається на посаду і звільняється міністром юстиції. Заступника директора призначає Генеральний директор.	Процес набору нових працівників не регулюється Регламентом, проте нові вакансії доступні публічно на сайті служби. Діяльність співробітників регулюється Кодексом етики , де основна вимога до працівників – професіоналізм та небайдужість. Також діє Департамент людських ресурсів (п.7.8), який вирішує кадрові питання. Відділ складається з HR-відділу та відділу освіти працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The European Organisation of Prison and Correctional Services (EuroPris) <http://www.europris.org/>
2. Vision on strategy, Department of Prisons and Probation <http://www.kriminalforsorgen.dk/Vision-og-strategi-307.aspx>
3. General Directorate Execution of Sentences (Республіка Болгарія) <http://www.gdin.bg/>
4. [Закон «Про виконання покарань та судову охорону»](#) (Республіка Болгарія)
5. National Offender Management Service (Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії) <https://www.gov.uk/government/organisations/national-offender-management-service>

6. Рамковий документ National Offender Management Service (Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії) https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/417074/NOMS_Agency_Framework_Document_March2015_WEB.PDF
7. How the National Offender Management Service Works (Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії) https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/337028/how_noms_works_web_v6.pdf
8. Department of Prisons and Probation (Королівство Данія) <http://www.kriminalforsorgen.dk/>
9. Danish Prison and Probation Service (Королівство Данія) http://www.kriminalforsorgen.dk/Files/Filer/Om%20kriminalforsorgen/krimibrochure_UK.pdf
10. Prison Administration (Королівство Іспанія) <http://www.institucionpenitenciaria.es/>
11. Закон «Про Генеральну дирекцію Тюремної адміністрації» (Королівство Іспанія) <http://www.institucionpenitenciaria.es/web/portal/documentos/normativa/LeyOrganica/>
12. Ministry of Justice: Prison Department (Литовська Республіка) <http://www.kaldep.lt/en/prison-department/organization-and-contacts/history.html>
13. Положенням «Про Пенітенціарну службу» від 01.11.2005 (Литовська Республіка) <http://likumi.lv/doc.php?id=120647>
14. Закон «Про Пенітенціарну службу» (Литовська Республіка) <http://likumi.lv/doc.php?id=68492>
15. Central Board of Prison Service (Республіка Польща) <http://www.sw.gov.pl/>
16. Кримінальний кодекс (Республіка Польща) <http://sw.gov.pl/Data/Files/kunickim/podstawyprawne/ustawa-z-dnia-6-czerwca-1997-kodeks-karny-wykonawczy.pdf>
17. Закон «Про пенітенціарну службу» від 09.04.2010 (Республіка Польща) <http://sw.gov.pl/Data/Files/kunickim/podstawyprawne/ustawa-z-dnia-9-kwietnia-2010-o-sluzbie-wieziennej.pdf>
18. Corps of Prison and Court Guard (Республіка Словаччина) <http://www.zvjs.sk/>
19. Закон «Про Пенітенціарну службу та судову охорону» (Республіка Словаччина) http://www.zvjs.sk/dokumenty/zbor/zakon_4_2001.pdf
20. National Prison Administration (Республіка Словенія) http://www.mp.gov.si/si/o_ministrstvu/ursiks_organ_v_sestavi/
21. Закон «Про виконання кримінальних покарань» (Республіка Словенія) <https://www.uradni-list.si/1/content?id=76039>
22. Department of Prison Administration (Фінляндська Республіка) <http://www.rikosseuraamus.fi/>
23. Закон «Про Управління з кримінальних покарань» (Фінляндська Республіка) <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090953#a953-2009>
24. Direction de l'Administration Pénitentiaire (Французька Республіка) <http://www.justice.gouv.fr/le-ministere-de-la-justice-10017/direction-de-ladministration-penitentiaire-10025/>

Європейський інформаційно-дослідницький центр

25. Підкомісія з управління людськими ресурсами Пенітенціарної служби (Французька Республіка) <http://www.justice.gouv.fr/le-ministere-de-la-justice-10017/direction-de-ladministration-penitentiaire-10025/sous-direction-des-ressources-humaines-et-des-relations-sociales-12098.html>
26. Prison Service of the Czech Republic (Чеська Республіка) <http://www.vscr.cz/?lang=3>
27. Закон «Про тюремну службу та судову охорону» (Чеська Республіка) <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=40337&recShow=1&fulltext=&nr=555~2F1992&part=&name=&rpp=15#parCnt>
28. Департамент персоналу Пенітенціарної служби (Чеська Республіка) <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/personalistika-1103/o-nas-6100>
29. Swedish Prison and Probation Administration (Королівство Швеція) <http://www.kriminalvarden.se/>
30. Регламент Swedish Prison and Probation Administration (Королівство Швеція) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-20071172-med-ins_sfs-2007-1172/

*Інформацію підготувала: Анастасія Паришкова,
інтернка Програми стажування у Верховній Раді України 2015-2016 рр.*